

Förslag; utvalda frågor avseende Demokrati i förbundet

Förbundsstyrelsen beslutade på sitt sammanträde att nedanstående frågor skulle utredas och förslag utarbetas för diskussion med föreningslivet på utvecklingskonferenser i oktober 2020. Syftet är att i berörda frågor ha ett väl genomarbetat förslag att ställa till förbundskongressen 2021.

- Hur utser vi ombud
- Hur ofta ska kongress arrangeras
- Förbundsstyrelsens storlek
- Mandatperiod och hur väljs förbundsstyrelsen

Arbetsgruppen med två personer från förbundsstyrelsen och två från förbundskansliet har studerat hur 14 andra organisationer organiserat sig i de berörda frågorna, synpunkter har inhämtats från personer på förbundskansliet och föreningslivet samt två referenspersoner från föreningslivet som anmält sitt intresse.

Ombud

Frageställningen handlar om eventuell förändring av att det idag är föreningarna som utser ombud till förbundskongressen. Kan vi ha alternativ där medlemmarna direkt kan välja ett antal ombud och föreningslivet en del. Ett annat alternativ skulle kunna vara att föreningslivet nominerar lämpliga kandidater och att länsförbunden alternativt valberedningen avgör vilka som blir ombud av de nominerade.

Problemen som framkommer av diskussionerna på utvecklingskonferenserna rör i huvudsak att alla ombud kanske inte är tillräckligt insatta i frågorna som behandlas på en kongress, att det behövs mera stöd till ombuden innan kongressen.

Av de svar vi erhållit från såväl förbundskansli som föreningsliv anser de allra flesta att ombuden även fortsättningsvis bör utses av föreningslivet, det är viktigt i ett demokratiskt perspektiv, det kan bidra till förståelse mellan lokal nivå och nationell nivå samt att erfarenhet ute i landet är att det är svårt få enskilda medlemmar att engagera sig i kongressfrågor. Ett önskemål som framförs emellanåt är att det vore önskvärt med två ombud från varje förening som hjälps åt såväl innan, som under och efter kongressen.

Det är få som tror på idén att de enskilda medlemmarna skulle engagera sig och att nominera sig själv eller andra. För att få det att fungera skulle troligtvis mycket kommunikationsinsatser och uppmuntran krävas och det är väl tveksamt om våra resurser ska läggas på det när vi inte har någon efterfrågan på möjligheten. Om vi vill engagera enskilda medlemmar att tycka till om olika frågor kan det utvecklas via våra inarbetade informations- och dialogkanaler i såväl tryckt som digital form.

Att lokalföreningarna skulle nominera medlemmar som ombud och att länsförbunden därefter väljer vilka av de nominerade som blir ombud nämns emellanåt som en idé. Vi ser dock att våra länsförbund har olika styrkor och kanske inte är beredda för att axla ett sådant ansvar, här finns nog en risk för slitningar mellan föreningar ingående i ett länsförbund vilket kan vara till men för samarbete och gemensamma frågor gentemot regionen. Dessutom har vi nu nationella

föreningar och föreningar utan länsförbund som inte passar in i en sådan mall. Men alternativet om att föreningarna nominerar och länsförbunden beslutar kan vara värd att fortsätta diskutera på höstens konferenser. Även länsförbundens roll i att kunna ha en aktiv roll för att diskutera kongressfrågor och ge stöd till ombuden så de är pålästa och känner sig trygga i sin roll vid kongressen bör beaktas i det fortsatta arbetet.

Idag väljs ombuden på föreningarnas årsmöten och det är med största sannolikhet en väldigt vitt skild grund ombudet får med sig för att fullgöra uppdraget. Vi behöver kanske skapa en kravspecifikation och eller ett praktiskt verktyg ”skola” för ombuden så att man förstår vad man säger Ja till och att det tar tid i anspråk även före kongressen, inte bara vid själva kongressen.

Arbetsgruppen föreslår att föreningslivet även fortsättningsvis är de som väljer ombud till förbundets kongress. Vi anser att nuvarande högsta antal ombud 108 som fastställdes på kongressen år 2017 kan behållas oförändrat. Det är dock viktigt att vi hör samman rösterna från utvecklingskonferenserna hösten 2019 om att skapa möjligheter till att ha mer pålästa och i frågorna införstådda och trygga ombud. Vi kan tänka oss att ombud väljs ett år före kongressen och att under det år som man är ombud får man möjlighet delta på såväl regionala utvecklings/remisskonferenser som eget digitalt forum där man kan diskutera sinsemellan ända fram till kongressen.

Hur ofta ska vi ha förbundets kongress

I de undersökningar vi gjort av hur andra organisationer gör så är det vanligast att ha kongress vartannat eller vart tredje år. Vi i Neuroförbundet har fyra år mellan kongresserna, detta beslutades på kongressen år 2009, innan dess hade vi tre års mellanrum.

De röster som hördes på utvecklingskonferenserna hösten år 2019 tycker att det bör vara kortare perioder än fyra år och även att kongresserna som hålls fredag-söndag bör kortas ned i tid och kunna genomföras på två dagar.

Motivet för att ha kortare tid mellan kongresserna är framförallt att vi lever i en så snabb föränderlig tid och mycket hinner hända på fyra år. Det är en nackdel att då ha handlingsprogram som fastställs för fyra år, det kan finnas ett behov av att kunna justera en sådan plan och att kunna prioritera på annat sätt. Det kan också leda till ett högre intresse för våra gemensamma frågor och även möjligt att det skapar ett större driv i organisationen. Det kan finnas behov av att snabbt skifta resurser och inriktning på vad man jobbar med. Fyraåriga planer kan upplevas som begränsande i handlingsfrihet om styrelsen upplever att behov ändras. Förvisso tar planering av kongressen sin tid och det kan även ur ekonomiskt perspektiv bli mer kostsamt.

Att ha två år mellan kongresserna skulle möjliggöra att vi kunde välja förbundsstyrelse på fyra år, men hälften vartannat år och på så sätt skulle inte hela styrelsen kunna avgå samtidigt. Men arbetsgruppen har vägt denna fråga för och emot och finner att två år blir en väldigt kort tid. Kongressens beslut hinner knappt sätta sig i organisationen förrän det är dags att förbereda ny kongress. Arbetsgruppen finner att önskemålet om att liksom föreningar och länsförbund kunna välja halva styrelsen vid kongressen och hälften redan är valda får ge vika för ett förslag om kongress vart tredje år. Det kanske också är orsaken att nästan ingen organisation har en sådan rutin på förbunds nivå.

En modell som också nämnts är kongress vart fjärde år men att vi har ett beslutande möte åren mittemellan dessa år som skulle kunna vara ett förbundsmöte eller representantskap som är mer av en workshop med begränsat antal beslut. Fokus skulle då ligga på uppföljning och eventuell omvärdering av exempelvis handlingsplan och beslut om årsredovisningar men inga motioner eller val.

Vid planering av kongresserna försöker vi i möjligaste mån ta hänsyn till våra medlemmars förutsättningar såväl i fysisk miljö som i tidsplanering. Många röster hörs nu om att tre dagar är krävande även om vi planerar med pauser. Om vi lyckas med att skapa bättre förutsättningar för våra ombud innan kongresserna skulle det kunna innebära att vi kan spara tid och i framtiden ha kongress över två dagar.

Arbetsgruppen föreslår att det ska vara tre år mellan kongresserna. Anledningen till förslaget om tre år blir nästan ett resultat av att två år är för kort och fyra år för långt. Vi tänker oss att treåriga perioder innebär bra möjlighet för en förbundsstyrelse att aktivt hinna planera för att genomföra de av kongressen fattade besluten i olika verksamhetsplaner och budgetar under kongressperioden. Samtidigt uppfattar vi att det underlättar för föreningslivet att känna en delaktighet och engagemang i förbundets verksamhet om vi går från fyra till tre år. Arbetsgruppen föreslår också att vi i framtiden planerar för att kongressen genomförs på två dagar.

Förbundsstyrelsens storlek

I den jämförelse vi har gjort mellan 14 olika organisationer från olika branscher är det vanligast med någonstans mellan 7 - 13 styrelseledamöter. Det framgår dock ingenstans varför man har valt det ena eller andra utan är nog resultat av tradition och att man ibland i stadgarna anger minst och högst istället för ett absolut tal, på så vis ges ju valberedningen möjlighet att föreslå antal efter hur många lämpliga kandidater man tycker sig ha.

Det är vanligt att man inte längre har suppleanter eller ersättare i en förbundsstyrelse utan alla valda är ordinarie ledamöter. Att man har ersättare i de föreningarna ses ofta som en skola, att skolas in, innan man väljs som ordinarie, men det finns nog inte utrymme för motsvarande inskolning på riksnivå, där måste man vara tillräckligt meriterad när man väljs. Ersättare kan ju också i sig vara hämmande eftersom det kan vara svårt veta om man ska vara med fullt ut eller inte.

Neuroförbundets stadgar säger att förbundsstyrelsen ska bestå av nio ledamöter och tre suppleanter, inget stadgas dock om hur vi ska förfara om någon avsäger sig uppdraget. Man skulle kunna tänka sig en skrivning avseende någon form av fyllnadsval om det skulle behövas. Det har hänt att vi av olika anledningar behövt konstatera att styrelseledamöter ej kunnat fullfölja uppdraget.

Arbetsgruppen föreslår att förbundsstyrelsen består av nio ledamöter inklusive ordföranden. Alla väljs som ordinarie, ingen väljs som suppleant. Vi menar att det skapar ett större ansvarstagande och delaktighet för de som annars skulle vara suppleanter. En styrelse med nio ledamöter kan vara lagom för att skapa engagemang hos alla, krav att vara aktiv och engagerad samt att delta på styrelsemöten. En mindre grupp är lättare att hålla tight och

flexibel. Det är viktigt att valberedningen i sitt arbete är mycket tydliga i kravspecifikationen och ärliga att ledamöter behöver avsätta tid för att fullgöra sitt uppdrag.

Mandatperiod och hur väljs förbundsstyrelsen

Mandatperiod för styrelseledamot följer naturligt tiden för kongresser, det är då man väljs av ombuden. Våra föreningar och länsförbund som har årsmöten respektive ombudsmöten har val av styrelse varje år på hälften av ledamöterna och resterande har ett år kvar på sitt mandat, förutom ordförande som brukar väljas varje år. I den studie vi gjort av fjorton andra organisationer är det ingen som tagit höjd för att gardera sig mot det faktum att hela förbundsstyrelsen i praktiken kan sluta samtidigt.

Man kan ju tänka sig att begränsa antalet mandatperioder så att man kan sitta ett högst antal år som ordförande eller ledamot. Frågan har även berörts i vår organisation tidigare och då avseende ordförandeskapet. Förespråkare för en begränsning är att engagemanget kan avta och förnyelsen uteblir, man blir mätt och mest bevakar sitt uppdrag, istället för driva på i organisationens arbete.

I arbetet med att utreda frågan om mandatperioder och hur styrelsen väljs har arbetsgruppen haft återkommande diskussioner om behovet av en kravspecifikation eller uppdragsbeskrivning för vad som ska förväntas av ordförande och styrelse. Det måste tydliggöras att man är beredd avstå erforderlig tid för uppdraget såväl att läsa in handlingar, delta på styrelsemöten och att även kunna lägga tid på olika uppdrag i andra organisationer, arbetsgrupper etc. Vi anser att det också behövs ett klagörande av ordförandens premisser, frågor som behöver belysas är bland andra; kan man ha kvar sitt ordinarie arbete, förväntas man vara på förbundskansliet viss tid, ersättning och pensionsinbetalningar.

Arbetsgruppen föreslår att mandatperioden är tre år alternativt fyra år och att styrelsen väljs på förbundskongressen. Medlemmar och föreningar kan nominera lämpliga personer och valberedningens uppdrag är att till kongressen föreslå den ordförande och styrelse man tycker är mest lämpad för uppdraget. Arbetsgruppen vill inte föreslå någon begränsning i antalet gånger man kan bli omvald utan anser att det är valberednings och kongressens uppdrag att välja den ordförande och styrelse man anser bäst för uppdraget.

Arbetsgruppens förslag i kort och konkret sammanfattning:

Föreningslivet väljer sina ombud och högsta antalet ombud är 108. Ombud väljs året före kongressen och ges möjlighet till såväl fysiska som digitala mötesformer.

Förbundets kongress hålls vart tredje år alternativt fjärde år, kongressen genomförs på en alternativt två dagar.

Förbundets styrelse består av nio ledamöter inklusive ordförande, alla är ordinarie ledamöter.

Mandatperioden är tre år, alternativt fyra år och det ska utarbetas en uppdragsbeskrivning om ordförandens och ledamöternas premisser för att kunna fullgöra sina uppdrag, se nedan.

Fråga som arbetsgruppen vill lägga fram för handläggning i särskild ordning

I vårt arbete har det framkommit önskemål om att det behövs utarbetas uppdragsbeskrivningar av vad som förväntas av en styrelseledamot och att reglerna för den som väljs som ordförande tydliggörs. Dessa frågor bör utredas i höst och hanteras av valberedningen innan kongressen.

Ett urval av funderingar att belysa inför val av styrelserepresentanter kan vara att ledamöter kommer från olika delar av Sverige, har en bred förankring inom rörelsen, kunnig i Neuros grundfrågor, ha en bred kunskap, ha jobbat i det lokala föreningslivet, ha styrelsebakgrund, vara väl förtrogen med Neuros framtids tankar, vara väl införstådd med vad ett styrelsearbete innebär i tid och intresse för Neuros fortlevnad samt att jobba för medlemmarnas sak, inte det egna personliga.

När det gäller val av ordförande måste man här genomföra en riktig analys och se till att få en ordförande som brinner för sin uppgift samt att vi får en bred förankring i rörelsen. Ordföranden ska ges instrument och förutsättningar att klara sitt jobb. Hur ska exempelvis anställningen eller uppdraget se ut 50, 75 eller 100%, eventuellt ett pensionsavtal och ansvarsfördelning förtroendevald gentemot anställd samt förväntan av att vara i Stockholm och förbundskansliet på viss tid.